rijksuniversiteit groningen

umcg

Jaarverslag Proefdierdeskundigen

2011

Vergunninghouder Rijksuniversiteit Groningen

M. van der Meulen-Frank
C.M.A. Thuring

22 mei 2012

Inhoudsopgave

Inleiding....3

1 Dierproeven en proefdieren binnen de RUG in cijfers....4

2 Toezicht op het welzijn van proefdieren....9

2.1 Intern toezicht....9

2.2 Extern toezicht....11

3 Overige activiteiten....13

4 Tot besluit en plannen 2012....15

Inleiding

In het jaar 2011 werd vergunninghouder Rijksuniversiteit Groningen (RUG) meerdere malen aangeschreven door een externe partij die, zich beroepend op de Wet openbaarheid bestuur, nadere informatie wilde hebben over het dierexperimenteel werk van de RUG. De RUG heeft een verplichting deze informatie aan te leveren.

Buitenstaanders die inhoudelijk interesse tonen in het dierexperimenteel werk van de RUG, worden voor zo ver als mogelijk, in hun informatiebehoefte voorzien.

Proefdierdeskundigen zijn bij wet verplicht om binnen hun organisatie informatie te verstrekken over hun werkzaamheden (ex. Art. 2 Wet op de dierproeven (Wod)). Middels dit jaarverslag geven zij daar gehoor aan. Uit dit jaarverslag blijkt dat de RUG het huisvesten van haar proefdieren en het uitvoeren van haar dierproeven met de grootst mogelijke zorgvuldigheid omringt. Omdat ook van buitenaf belangstelling werd getoond voor het proefdierkundig jaarverslag zullen de proefdierdeskundigen onderhavig jaarverslag op de website van de RUG plaatsen.

Middels bovenstaande benadering hopen de proefdierdeskundigen van de RUG allen die betrokken zijn bij en belangstelling hebben voor dierexperimenteel werk van de RUG, adequaat te voorzien van informatie over hun werkzaamheden in 2011.

Groningen, mei 2012

Miriam van der Meulen-Frank
Catriene Thuring

Proefdierdeskundigen Rijksuniversiteit Groningen.

1 Dierproeven en proefdieren binnen de RUG in cijfers

Van alle in 2011 binnen de RUG uitgevoerde dierproeven en gehouden proefdieren werden, evenals in voorgaande jaren, gegevens vastgelegd. De meest waardevolle informatie, de zogeheten welzijnsevaluaties, werd opgesteld door de onderzoekers die verantwoordelijk waren voor de betreffende dierproef. In deze welzijnsevaluaties werd beschreven hoe een dierproef verliep, of dit conform verwachting was en of voor een eventueel vervolg de uitgangspunten voor de dierproef gewijzigd zouden moeten worden. Een wijziging kan bijvoorbeeld leiden tot verfijning van de dierproef of het verhogen van de kwaliteit in een bepaald diermodel. De proeven werden beschreven in coderingen volgens het format van de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA). In onderhavig hoofdstuk worden de belangrijkste punten uit de registratieronde beschreven.

In 2011 werden binnen de RUG 24.611 dierproeven verricht. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de aantallen dierproeven uitgesplitst per diersoort in de periode 2007-2011.

Tabel 1: Aantal dierproeven binnen de Rijksuniversiteit Groningen in de periode 2007-2011.

Diersoort	2007	2008	2009	2010	2011
Muizen	10317	11632	11402	12202	11345
Ratten	7084	6003	7542	8224	8636
Hamsters	28	104	164	165	18
Cavia's	236	191	164	143	250
Andere knaagdieren	73	1367	135	104	319
Konijnen	19	23	17	36	32
Andere vleeseters	0	0	0	0	5
Katten	6	3	0	0	0
Oude wereld-apen	0	0	7	0	0
Varkens	24	28	34	48	20
Geiten	0	0	0	3	2
Schapen	0	0	0	10	2
Kippen	155	355	111	142	0
Kwartels	0	0	0	74	68
Andere vogels	7740	10897	7220	7252	3613
Amfibieën	21	20	4	0	0
Vissen	495	352	619	632	301
Totaal	**26198**	**30975**	**27419**	**29035**	**24611**

Ten opzichte van het jaar 2010 zijn in 2011, 4424 minder dierproeven verricht; een daling van 15%. Deze daling is voor een belangrijk deel terug te voeren op het aantal dierproeven uitgevoerd met vogels (anders dan kippen of kwartels). Twee onderzoeksgroepen verrichten studies aan vogels. In beide groepen is het aantal dierproeven substantieel gedaald. Het ging om het afronden van projecten met koolmezen, pimpelmezen en bonte vliegenvangers, waarbij minder dieren werden gebruikt dan in het voorafgaande jaar.
In februari van het jaar 2011 werd de dierfaciliteit van de Faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen (FWN) verhuisd naar een nieuwe locatie op de universiteitscampus. In de periode rondom de verhuizing werden nauwelijks dierproeven uitgevoerd. Onderzoekers maakten later in het jaar een inhaalslag. Effectief resulteerde deze verhuizing in een daling van dierproeven met knaagdieren binnen deze faculteit: van 3752 in 2010 naar 2998 in 2011. Ook onderzoek aan kippen en duiven stagneerde.

In onderstaande tabel worden gegevens over proefdiergebruik binnen de RUG weergegeven. Een toelichting volgt na de tabel.

Tabel 2: Proefdiergebruik 2011 binnen de Rijksuniversiteit Groningen: cijfers nader bekeken.

Verdeling over faculteiten:		
Aantal dierproeven van faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen (FWN)	7404	30 % van het totaal
Aantal dierproeven van faculteit Medische wetenschappen (FMW)	17207	70 % van het totaal
Aantal dierproeven van faculteit Letteren	0	0 % van het totaal
Meest toegepaste doeleinden:		
Dierproeven met doel: andere wetenschappelijke vraagstelling	7617	31% van het totaal
Dierproeven met doel: wetenschappelijke vraag m.b.t. gedrag van dieren	2010	8 % van het totaal
Dierproeven met doel: wetenschappelijke vraag m.b.t. andere ziekten bij mensen	4290	17 % van het totaal
Dierproeven ingedeeld naar mate van ongerief:		
Aantal dierproeven waarbij sprake was van gering ongerief	8476	34 % van het totaal
Aantal dierproeven waarbij sprake was van gering tot matig ongerief	5532	23 % van het totaal
Aantal dierproeven waarbij sprake was van matig ongerief	9143	37 % van het totaal
Aantal dierproeven waarbij sprake was van matig tot ernstig ongerief	1168	5 % van het totaal
Aantal dierproeven waarbij sprake was van ernstig ongerief	284	1 % van het totaal
Aantal dierproeven waarbij sprake was van zeer ernstig ongerief	8	0,03 % van het totaal

Specifieke dierproeven:		
Aantal dierproeven waarbij dieren geëuthanaseerd werden zonder voorafgaand een experimentele handeling te hebben ondergaan	2539	10 % van het totaal
Aantal dierproeven waarbij dieren een operatieve ingreep ondergingen onder anesthesie inclusief pijnstilling	5537	23 % van het totaal
Aantal dierproeven waarbij dieren werden bestraald	1377	6 % van het totaal
Aantal dierproeven waarbij bij dieren een ontsteking/infectie werd opgewekt	823	3 % van het totaal
Hergebruik van proefdieren:		
Aantal dierproeven waarbij dieren werden hergebruikt, dus een tweede maal in proef gingen	168	1 % van het totaal
Dierproeven met transgene proefdieren:		
Aantal dierproeven met transgene muizen	2721	11 % van het totaal
Aantal dierproeven met transgene ratten	21	0,09 % van het totaal
Aantal dieren gefokt vs. aantal dieren gedood vóór de proef:		
Aantal gefokte niet–transgene dieren	14618	
Aantal niet-transgene dieren gedood vóór het begin van de proef	8087	
Aantal gefokte transgene dieren	34556	
Aantal transgene dieren gedood vóór het begin van de proef	30134	
Proefdiersoorten:		
Aantal gebruikte diersoorten	25	
Betrokken personen:		
Totaal aantal artikel 9 functionarissen, hoofdaanvrager van een DEC aanvraag	168	
Totaal aantal betrokken artikel 12 functionarissen	61	
Proefdierkundig onderwijs:		
Aantal georganiseerde cursussen proefdierkunde	3	
Aantal cursisten cursus proefdierkunde	79	

Ten aanzien van de verdeling van dierproeven over de faculteiten kan gesteld worden dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden van 60 %: 40 % in 2010 naar 70 % : 30 % in 2011 voor respectievelijk FMW en FWN. De bovenstaande beschreven daling van het aantal dierproeven met vogels en het “verhuiseffect” komen volledig op het conto van FWN. De absolute daling in dierproeven binnen de RUG is het gevolg van het gereduceerd aantal dierproeven binnen FWN. Bij gevolg resulteert dit in een verschuiving in het aandeel van de twee faculteiten in het dierexperimenteel werk van de RUG.
De genoemde doelen om dierproeven uit te voeren zijn nauwelijks gewijzigd ten opzicht van voorgaande jaren: een wetenschappelijke vraagstelling en een vraag verband houdend met ziekten bij mensen zijn van toepassing op bijna de helft van het aantal dierproeven.
Een specifieke beschrijving van het ongerief ondergaan door dieren in een proef werd in de eerder genoemde welzijnsevaluaties weergegeven. De conclusie is dat 57 % van de dierproeven resulteerde in gering of gering tot matig ongerief voor de betrokken dieren.

Tweeënveertig procent van de dierproeven heeft geresulteerd in matig of matig tot ernstig ongerief voor de proefdieren. Deze mate van ongerief kan enerzijds voortkomen uit één enkele procedure. Anderzijds kan het de resultante zijn van een opeenvolging van ingrepen die afzonderlijk in minder ongerief resulteren, maar waarbij door summatie het totale ongerief matig of matig tot ernstig is. Het betreft een substantiële groep dieren die voortdurend toezicht van de proefdierdeskundigen geniet.

Ernstig ongerief was van toepassing op 284 dierproeven. Deze dierproeven werden uitgevoerd in het kader van 57 verschillende onderzoeksprojecten. De meeste studies betroffen ratten en muizen waarbij in het overgrote deel door complicaties (zoals slecht herstel na operatie) het ongerief hoger uitviel dan vooraf ingeschat was. In deze situaties werd het humaan eindpunt toegepast. Het humaan eindpunt wordt voorafgaand aan het uitvoeren van een dierproef vastgelegd en houdt in dat een dier uit proef wordt genomen wanneer het lijden van het dier niet langer acceptabel is. In genoemde gevallen betekende het “uit proef nemen” dat het dier werd geëuthanaseerd.

Acht dierproeven in 3 verschillende projecten resulteerden in zeer ernstig ongerief voor de betrokken dieren: het ging om zes ratten en twee gerbils. Bij één rat kwam het hoge ongerief voort uit een tumor in de keelholte. Vijf ratten ondergingen een dierproef waarvan de inschatting was dat het ongerief matig tot ernstig zou zijn. Complicaties na een vena jugularis canulatie resulteerden echter in substantieel meer ongerief. De gerbils ondervonden complicaties na een geïnduceerde pneumokokken infectie. Voor deze twee dieren werd het totaal ongerief op zeer ernstig vastgesteld.

In alle gevallen van ernstig en zeer ernstig ongerief werd uitvoerig overlegd met de betrokken onderzoeker(s) en vond zo mogelijk intensieve begeleiding plaats bij de behandeling van andere dieren binnen hetzelfde onderzoek om herhaling in de toekomst te voorkomen. Wanneer dieren dood werden aangetroffen in de kooi werd in veel gevallen sectie uitgevoerd om de oorzaak te achterhalen, tenzij het weefsel hiervoor niet meer geschikt was. Een andere aanleiding om uitvoerig te overleggen en/ of sectie te (laten) verrichten was wanneer ongerief in een onderzoek vaker dan incidenteel hoger uitviel dan ingeschat.

De rubriek “specifieke dierproeven” laat zien dat bij 10% van de uitgevoerde dierproeven sprake is van het laagste ongerief niveau denkbaar voor proefdieren: de betreffende dieren worden *lege artis* geëuthanaseerd zonder voorafgaand een andere handeling te hebben ondergaan. De dode dieren worden bijvoorbeeld gebruikt voor snijpractica of van de dode dieren worden organen uitgenomen. De organen worden vervolgens opgewerkt voor in vitro celkweek. Binnen de Nederlandse Wet op de dierproeven worden deze procedures als een dierproef aangemerkt.

Hergebruik van proefdieren is in 2011 nagenoeg gelijk gebleven evenals het aantal dierproeven met transgene ratten in vergelijking met 2010. Het aantal dierproeven met transgene muizen steeg zowel in absolute (204) als relatieve (2%) zin ten opzichte van 2010. De stijging in het gebruik van transgene muizen is een trend die zich gestaag voortzet. Middels transgene muizen kunnen onderzoekers zeer nauwkeurig een biologisch proces bestuderen. In toenemende mate wordt binnen de RUG van deze benadering gebruikt gemaakt.

Binnen de dierfaciliteiten van de RUG worden dieren gefokt. Het betreft voornamelijk ratten en muizen, zowel transgeen als niet-transgeen. Lang niet alle dieren die gefokt worden kunnen daadwerkelijk in een dierexperiment gebruikt worden. In 2011 werden 8087 van de 14618 niet- transgene dieren gefokte dieren gedood zonder in experiment gebruikt te worden. Bij de transgene dieren ging het om 30134 van de 34556 gefokte dieren. Dit betekent dat respectievelijk 55% en 87% van de gefokte dieren niet voor experimentele doeleinden worden ingezet. Hoewel een deel van de dieren voor continuering van foklijnen benodigd is, hetgeen niet als een dierexperiment wordt

aangemerkt volgens de Nederlandse wetgeving, kan niet anders geconcludeerd worden dan dat een substantieel aantal dieren gefokt en vervolgens nooit gebruikt wordt.

Vergunninghouder RUG erkent deze situatie als een probleem. Doelstelling is om de fok efficiëntie te verhogen d.w.z. het getal dieren “gedood voor het begin van de proef” zowel in relatieve als absolute zin te verlagen. In het voorgaande verslag werd aangekondigd vanaf 2012 het cryopreserveren van ongebruikte foklijnen operationeel te hebben. In 2011 werden dan ook concrete stappen gezet om deze techniek in huis te krijgen. Het cryopreserveren wordt algemeen als de grote mogelijkheid gezien om fokefficiëntie te verhogen.

In de overige rubrieken deden zich geen grote wijzigingen voor ten opzicht van 2010.

2 Toezicht op het welzijn van proefdieren

2.1 Intern toezicht

In de Wet op de Dierproeven, artikel 14 staat omschreven dat elke vergunninghouder een gekwalificeerd persoon moet aanstellen, die toezicht houdt op het welzijn van de proefdieren.

Toezicht wordt gedefinieerd als *het verzamelen van informatie over de vraag of een handeling of zaak voldoet aan de daaraan gestelde eisen, het zich daarna vormen van een oordeel daarover en het eventueel naar aanleiding daarvan interveniëren.*

In de definitie van toezicht lijkt besloten te liggen, dat achteraf wordt beoordeeld of aan de gestelde eisen voldaan wordt. De proefdierdeskundigen ervaren dat aan de toezichthoudende taken beter inhoud gegeven wordt door gedetailleerde advisering op de terreinen waarop toezicht gehouden moet worden en door bekwaamheidsontwikkeling te bevorderen, maar ook door de organisatiestructuur van de dierfaciliteit. Deze advisering is niet vrijblijvend, immers dit houdt direct verband met de wettelijke plicht de 3 V's (Vervanging, Vermindering en Verfijning) voor zover als mogelijk te implementeren in dierproeven. Daarnaast hebben de proefdierdeskundigen uitdrukkelijk opdracht van de vergunninghouder om in geval van omissies handelend op te treden.

Het interne toezicht door de proefdierdeskundigen is gebaseerd op het dierproevenbesluit, waarin de wettelijke taken van de art. 14 functionaris benoemd zijn:

1. het houden van toezicht op de wijze van uitvoering van de dierproeven;
2. het houden van toezicht op de keuze en de verwerving van de proefdieren, waaronder begrepen de fokkerij;
3. het houden van toezicht op hun verzorging en behandeling zowel voor en tijdens als na de proef;
4. het houden van toezicht op de eventuele verdoving en euthanasie der dieren en
5. het houden van toezicht op de registratie van de proefdieren en de dierproeven (hoofdstuk 1).

Voor het toezicht op de wijze van uitvoering van de dierproeven, de keuze van de verwerving van proefdieren, de verzorging en behandeling en eventuele verdoving en euthanasie van de dieren zijn een aantal adviesmomenten van belang:

- Advisering aan de Dierexperimentencommissie over alle aanvragen voor dierexperimenten;
- Overleg met onderzoekers over de uitvoering van specifieke dierexperimenten, waarbij afspraken gemaakt worden over een stapsgewijze uitvoering, uitvoering onder toezicht van ervaren personen en tijdige terugkoppeling en ondersteuning van dieren tijdens ziekte en herstel;
- Meekijken bij de uitvoering van nieuwe onderzoekstechnieken en modellen in een zo vroeg mogelijk stadium en advisering op basis van waarnemingen;
- Bespreken van vervolgstappen in het onderzoek met onderzoekers n.a.v. hun rapportage van resultaten aan de proefdierdeskundigen en n.a.v. bevindingen van de proefdierdeskundigen;

Het houden van toezicht op de registratie van de proefdieren en de dierproeven betekent in de praktijk dat de proefdierdeskundigen alle gegevens, die onderzoekers aanleveren, verzamelen, op juiste interpretatie van gegevens uit het welzijnsdagboek controleren en in overleg met coördinatoren van de onderzoeksgroepen de gegevens vaststellen. Deze gegevens worden in verzameltabellen opgenomen en aan de NVWA verstrekt. Tijdens de uitoefening van de

andere wettelijke taken verzamelen de proefdierdeskundigen informatie over dierenwelzijn, die bij de registratie gebruikt wordt.

De uitvoering van het toezicht op het welzijn van proefdieren op de werkvloer wordt inzichtelijk gemaakt in één datasheet waarin datum van bezoek en bezochte ruimtes systematisch worden geregistreerd.
Het overzicht betreft alle dierruimten van de twee RUG-faciliteiten waarbinnen dierproeven worden uitgevoerd. Uit het overzicht kan niet afgelezen worden hoe vaak individuele dieren of afzonderlijke experimenten gezien zijn door de proefdierdeskundigen. Dit kan variëren van het regelmatig bekijken van een dier i.v.m. ziekte of ontwikkeling van het experimentele model tot het beoordelen van grote aantallen dieren, hun huisvesting en welzijnsgegevens in meerdere dierkamers of de uitvoering van een complexe procedure bij een of enkele dieren. Dit blijkt wel uit de interne rapportages, die elektronisch worden opgeslagen.

Bezoekfrequenties zijn voor elke faciliteit afhankelijk van de intensiteit van een dierexperiment en van activiteiten in een ruimte. Bezoekfrequenties zijn vastgesteld op minimaal 1x per week (categorie hoogfrequent), 1x per maand (categorie middenfrequent) of 1x per kwartaal (categorie laagfrequent) op basis van de volgende criteria:

- de wettelijk vastgelegde toezichthoudende taken
- Het ongerief dat verwacht of geconstateerd wordt bij de dieren
- De complexiteit van de handelingen en de bekwaamheid van de uitvoerenden
- De bekendheid van de proefdierdeskundigen met de handelingen/ apparatuur binnen de faciliteit

De proefdierdeskundigen hebben ondervonden dat de combinatie van de database met rapportages een toegevoegde waarde heeft voor de uitoefening van hun functie.
De proefdierdeskundigen maakten ook in 2011 gebruik van de elektronische planner van de CDP, waaruit zij kunnen afleiden wanneer dieren geopereerd worden. Daarmee werd het beter mogelijk om dieren die herstellende waren van een operatieve ingreep te controleren ten einde (extra risico op) onverwacht ongerief vroegtijdig te signaleren.

Met coördinatoren van onderzoeksgroepen werd periodiek een rondgang gemaakt langs alle aanwezige dieren van de betreffende groep. Hierbij werden dierenwelzijn, huisvesting en verzorging en punten van algemene aard besproken en beoordeeld. Waar nodig en mogelijk werden aanbevelingen voor verbeteringen gedaan. De voorbereiding van deze bezoeken door de coördinatoren is voor de uitvoerenden een stimulans hun welzijnsbewakingsdocumenten goed op orde en voor derden inzichtelijk te houden.

In het overgrote deel werd geconstateerd dat dierproeven zorgvuldig werden uitgevoerd conform afspraken vastgelegd in DEC-aanvragen. Onderstaand staan voorbeelden van bevindingen die in overleg met de onderzoekers verbeterd zijn:

- Individuele huisvesting van sociale dieren zonder onderbouwing of toelichting;
- Uitval ten gevolge van bestraling;
- Het overzichtelijk vastleggen van waarnemingen in welzijnsdagboeken, correct interpreteren van deze waarnemingen en hier adequaat naar handelen.

De frequentie van bezoeken aan de locatie Haren was niet vergelijkbaar met die in 2010 en eerder, omdat het aantal dieren in de periode januari-februari laag gehouden is i.v.m. de aanstaande verhuizing. Een groot deel van de dieren verhuisde medio februari naar de nieuwe faciliteit op het universiteitscomplex Zernike in Groningen. Het toezicht in Haren werd gecontinueerd voor de dieren, die in de daaropvolgende maanden verhuisden en voor een kleine groep dieren die in verband met een experiment tot juni in Haren gehuisvest bleef.

In 2011 bezochten de proefdierdeskundigen het CDP op 5 tot 10 dagen per maand en de faciliteit van het Centrum voor Levenswetenschappen op 1 tot 8 dagen per maand, minimaal 1x per dag en door één of beide proefdierdeskundigen (gemiddeld ca. 29% resp. 23 % van het aantal werkdagen), vaak samen met een onderzoeker (artikel 9 functionaris ex Wod), biotechnicus (artikel 12 functionaris ex Wod) of proefdierverzorger (artikel 12 functionaris ex Wod).

2.2 Extern toezicht

De Nederlandse Voedsel en Waren autoriteit (NVWA) houdt toezicht op de naleving van de Wet op de dierproeven.

Eind 2010 gaf de inspecteur van NVWA aan, dat hij na ca. 10 jaar niet langer als eerste inspecteur van vergunninghouder RUG zou fungeren en zijn taken begin 2011 zou overdragen aan de inspecteur die tot dan toe als 2e inspecteur voor de RUG was aangewezen. Deze wisseling beoogt een te sterke binding met de vergunninghouder en bedrijfsblindheid te voorkomen.
De nieuwe inspecteur gaf ter kennismaking een korte presentatie voor het personeel van CDP.

In 2011 werden door een NVWA inspecteur 7 bezoeken aan verschillende dierfaciliteiten van de RUG gebracht. De bezoeken waren reguliere inspecties. Er werd geen veldinspectie uitgevoerd. Extra aandacht besteedde de NVWA in 2011 aan het onderzoeken hoe de vergunninghouders in Nederland het toezicht conform artikel 14 van de Wod organiseerden. In het kader van dit onderzoek werden de inspecteurs in februari ontvangen o.a. voor een gezamenlijk gesprek met de vergunninghouder. Bij alle vergunninghouders is een nulmeting uitgevoerd. Op basis van de bevindingen zal de inspectie bepalen of de invulling van artikel 14 voldoet aan de wettelijke normen. De inspectie was voornemens bij alle vergunninghouders in Nederland een nulmeting uit te voeren.

De inspectie hanteerde dezelfde inspectielijsten als voorgaande jaren voor de volgende inspectie-onderwerpen:
- Huisvesting en verzorging
- Deskundigheid personeel
- Reden dierproef

Voor de nulmeting artikel 14 werd een aparte vragenlijst opgesteld.

Aan de hand van de lijsten wordt bepaald of minimaal voldaan wordt aan de eisen die gesteld worden door de Wet op de dierproeven.

In één geval heeft de inspectie een schriftelijke waarschuwing naar de vergunninghouder gestuurd, omdat met de uitvoering van de proeven begonnen was voordat een positief DEC advies was afgegeven en/of de benodigde ontheffingen nog niet verkregen waren en de proefdierdeskundige niet geïnformeerd was over de start van de proef (overtreding van art. 10a, 11 en art. 14 Wod).
De inspecteur voerde vanwege deze schriftelijke waarschuwing overleg met de vergunninghouder zelf.

Vanwege de tekortkomingen aan het klimaat in de nieuwe dierfaciliteit van de Faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen die in juli door de inspecteur geconstateerd werden, heeft hij een Brief van Bevindingen aan de proefdierdeskundigen gestuurd, waarin herinspectie binnen zes maanden werd aangekondigd. Herhaalde constatering van tekortkomingen zou betekenen dat de vergunninghouder een schriftelijke waarschuwing zou ontvangen. De proefdierdeskundigen informeerden en adviseerden de vergunninghouder en faculteitsbestuur inzake dit punt.
Vanaf september 2011 hebben de proefdierdeskundigen regelmatig contact gehad met het faculteitsbestuur en de inspectie en zijn zij nauw betrokken bij overleg over bouwkundige

aanpassing van de faciliteit. Eind 2011 ging de inspectie akkoord met een periode voor aanpassing van de faciliteit langer dan 6 maanden.

De proefdierdeskundigen zijn voor elke bevinding van de NVWA nagegaan in welke categorie van tabel 3 de bevindingen vielen. Hierop baseerden zij hun aanpak van de bevinding.

Tabel 3: Inspectiebevindingen ingedeeld in 3 verschillende typen.

bevindingen door de inspecteur	Taakinvulling proefdierdeskundigen
1. overeenkomstig bevindingen van de proefdierdeskundigen	1. verbeterproces of situatie die ondanks inspanningen van de proefdierdeskundigen nog niet is verbeterd
2. door de proefdierdeskundigen anders ingeschat	2. proefdierdeskundigen baseren hun oordeel mede op hun kennis van de organisatie en van bekwaamheden van personen, bevindingen van de inspecteur daardoor nuanceren.
3. door de proefdierdeskundigen niet opgemerkt	3. nagaan of eigen functioneren verbeterd kan worden: a. toevalsbevindingen • continue alertheid b. bevindingen die structurele aanpassing behoeven: • interne opleidingen • meewerken aan opstellen en implementeren van werkinstructies • voorscreening onderzoeksaanvragen • extra aandacht voor bepaalde items tijdens bezoeken aan de werkvloer • invoeren periodieke bezoeken aan de werkvloer met een coördinator van een onderzoeksgroep • invoeren van risico-inventarisaties

De inspecteur stuurde zijn bevindingen van de overige bezoeken per e-mail naar de proefdierdeskundigen. Bevindingen van de inspecteur hadden betrekking op verschillende aspecten van huisvesting en verzorging van proefdieren:

- Individuele huisvesting van sociale dieren
- Kooiverrijking bij individueel gehuisveste dieren
- Voerwisseling bij spenen
- Euthanasie-apparatuur

Deze aspecten behoefden wel aandacht, maar hadden geen of slechts geringe invloed op het welzijn van de proefdieren. De proefdierdeskundigen handelden alle bevindingen van de inspectie af in overleg met betrokken onderzoekers, andere medewerkers en managers/ coördinatoren.

3 Overige activiteiten

De proefdierdeskundigen vervullen nog enkele andere functies in aanvulling op hun takenpakket waarin het toezicht op het welzijn van proefdieren van vergunninghouder Rijksuniversiteit Groningen centraal staat. Deze functies komen allen direct of indirect ten goede aan de vergunninghouder, doordat de gezondheid van proefdieren ondersteund wordt, doordat een bijdrage geleverd wordt aan de kwaliteit van de personen die (in de toekomst) betrokken zijn bij de uitvoering van dierproeven en doordat de proefdierdeskundigen hun kennis op het gebied van proefdierkunde bijhouden.

De proefdierdeskundigen voerden op regelmatige basis intern overleg met de (Facultaire dienst dierverzorging (FDD, FWN), met het management CDP en met de vergunninghouder. Veel contacten met de vergunninghouder verlopen via de juridische afdeling. Uitwisseling van informatie tussen de juristen van deze afdeling en de proefdierdeskundigen verloopt in beide richtingen.

Op 22 september 2010 werd de tekst vastgesteld van de Europese richtlijn 2010/63/EU. De richtlijn betreft “de bescherming van dieren die voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt”. De vervolgstap is dat alle Europese lidstaten, inclusief Nederland, deze Europese richtlijn in hun nationale wetgeving gaan implementeren. In 2011 namen de proefdierdeskundigen actief deel aan overleg over de implementatie en discussieerden over verschillende deelonderwerpen op bijeenkomsten intern en extern.

Eind 2011 was het concept van de herziene Wod nog niet naar de Tweede kamer gestuurd en er was nog geen duidelijkheid over de gevolgen van de wetswijziging voor de taken van de proefdierdeskundigen.

Commissies
Catriene Thuring

- Zij is lid van de groep coördinatoren Cursus Proefdierkunde die leidt tot de artikel 9 bevoegdheid;
- Zij is lid van de werkgroep ontwikkeling art. 12 opleiding voor veldonderzoek;
- Zij is lid van de FELASA werkgroep “Education of students in Life Sciences and Medical Sciences”;
- Zij is voorzitter van de Stichting Proefdierkundige Informatie (SPI).

Zij is proefdierdeskundige voor externe vergunninghouders: IPG, IQ Corporation, Brains-on-Line en Mucosis.

Miriam van der Meulen

- Als lid van de Commissie Toetsing en Advies is zij enkele malen betrokken geweest bij de beoordeling van nieuwe kandidaten voor de opleiding tot proefdierdeskundige. Er vonden geen bijeenkomsten plaats;
- Zij is lid van Curriculum Commissie. De commissie werd geraadpleegd over de kwaliteit van enkele artikel 12 opleidingen;

Zij is plaatsvervangend proefdierdeskundige voor de externe vergunninghouders Brains-on-Line en Mucosis.

Zij rondde het mentorschap van een proefdierdeskundige in opleiding af en nam het mentorschap van een nieuwe kandidaat op zich.

Bijeenkomsten extern 2011

Januari	NVDEC bijeenkomst EU directive, Amsterdam
Februari	Bijeenkomst Stichting Informatie Dierproeven, Oss
April	Diergeneeskundig congres “Voorjaarsdagen”, Amsterdam
April	Voorjaarsbijeenkomst beroepsgroep proefdierdeskundigen
Mei	NVP workshop “Ontwikkelingen in de proefdierkunde”, Rotterdam
Juni	PRIS-overleg, Amsterdam
Juni	Congres FGB Pain and Distress, Milaan
September	Themadag Biotechnische Vereniging “Welzijn en Welzijnsbewaking”, Groningen
Oktober	AALAS congres, San Diego, USA
Oktober	PRIS-bijeenkomst, Amsterdam
November	Symposium FGB Zebravissen, Utrecht
November-December	Cursus Stralingsbescherming niveau 5, Groningen

4 Tot besluit en plannen 2012

In 2011 is bij de vergunninghouder RUG een groot aantal dierproeven verricht. Dankzij de inzet van onderzoekers, biotechnici, dierverzorgers en ondersteunend personeel en mede door de inspanningen van de proefdierdeskundigen zijn in deze periode weinig afwijkingen geconstateerd.
De proefdierdeskundigen besteedden veel tijd aan overleg over aanpassing van de dierfaciliteit van FWN en aan het inhoudelijk beantwoorden van diverse omvangrijke informatieverzoeken op grond van de Wet openbaarheid bestuur.
Door de structurele en goede secretariële ondersteuning van het Bureau Proefdierdeskundigen konden de proefdierdeskundigen hun tijd optimaal benutten.

Voor 2012 verwachten de proefdierdeskundigen dat hun werkzaamheden niet structureel zullen veranderen. Enkele onderwerpen, die bijzondere aandacht zullen krijgen, kunnen genoemd worden:

- Verbeteren dierfaciliteit FWN;
- Voorbereiding aanpassing binnen de RUG als gevolg van implementatie van EU richtlijn 2010/63/EU in Nederlandse regelgeving;
- Verfijning aanbrengen in dierproeven: bevorderen van de rol van pathologisch onderzoek in dierexperimenteel onderzoek, optimaliseren euthanasieprocedures, introductie van protocol “Schoon werken in operatiekamers” en het protocol “Bestralingszorg”;
- Het opzetten van een zebravissen unit.
- Opstarten van cryopreservatie van muizen-foklijnen